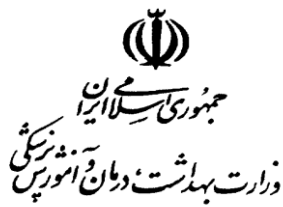

شناسنامه و استاندارد بسته خدمتی

خدمات و مراقبت های اولیه کمک پرستاری در منزل

تابستان ۱۴۰۵

معاونت درمان

تنظیم و تدوین:

دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری

اسامی تدوین کنندگان:

۱. دکتر خورشید وسکویی اشکوری، دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، مدیر کل دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری
۲. دکتر تکتبم کیانیان، دکترای تخصصی پرستاری، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
۳. پرستو آریاملو، کارشناس ارشد پرستاری، معاون دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۴. الهام الماسی قلعه، دانشجوی دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، رئیس گروه توسعه خدمات پرستاری، دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۵. نسترن نوروزی پرشکوه، کارشناس ارشد پرستاری، کارشناس دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۶. سوسن جمشیدی فارسانی، کارشناس پرستاری، کارشناس دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۷. ملیحه طالبی جاغرق، دانشجوی دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، رئیس گروه بهره وری و تعرفه خدمات پرستاری، دفتر توانمند سازی و بهبود سرمایه های انسانی، معاونت پرستاری
۸. دکتر خدیجه مرادیگی، عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی آبادان، مدیر کل دفتر توانمندسازی و بهبود سرمایه های انسانی معاونت پرستاری
۹. دکتر احمد نجاتیان، دکترای تخصصی سیاستگذاری در نظام سلامت، رییس کل سازمان نظام پرستاری ایران

با همکاری:

هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته پرستاری، انجمن علمی پرستاری ایران، انجمن علمی سلامت جامعه و سالمندی پرستاری، انجمن پرستاران قلب ایران، انجمن علمی پرستاری کودکان ایران و انجمن علمی پرستاری بزرگسالان ایران- انجمن علمی پزشکان داخلی ایران- انجمن علمی جراحان قلب و عروق ایران- انجمن علمی مراقبت های ویژه ایران و بنیاد سی اف ایران- هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته بیماری های کودکان- هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته بیماری های قلب و عروق- هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته مراقبت های ویژه

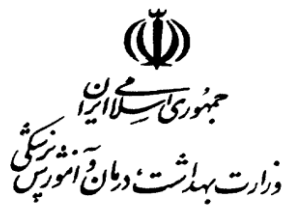
تحت نظر:

دکتر سید سجاد رضوی عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و معاون درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
دکتر عباس عبادی عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله و معاون پرستاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تحت نظارت فنی:

گروه استاندارد سازی و تدوین راهنماهای سلامت

دفتر ارزیابی فن آوری، استاندارد سازی و تعرفه سلامت

معاونت درمان

مقدمه:

سطح‌بندی خدمات پرستاری در منزل، یکی از مؤثرترین ابزارهای کنترل هزینه‌های درمانی در نظام‌های بیمه‌ای پیشرفته و یک چارچوب نظام‌مند برای تنظیم رابطه بین شدت نیاز بیمار/مددجو، پیچیدگی مراقبت، صلاحیت نیروی انسانی و میزان تعهدات سازمان‌های بیمه‌گر است. این خدمات با هدف ارتقای کیفیت مراقبت‌های پرستاری در منزل و جلوگیری از ارائه خدمات غیرضروری یا نامتناسب، کاهش بستری غیرضروری و پیشگیری از عوارض پرهزینه طراحی شده است.

در این مدل، سطح‌بندی خدمات و مراقبت‌های پرستاری در منزل بر اساس پیچیدگی، حجم خدمات و صلاحیت‌های پرستار ارائه‌دهنده خدمت شامل: خدمات و مراقبت‌های اولیه کمک پرستاری، خدمات و مراقبت‌های پایه/عمومی پرستاری، خدمات و مراقبت‌های تخصصی پرستاری و خدمات و مراقبت‌های ویژه پرستاری طبقه‌بندی می‌شوند.

خدمات و مراقبت‌های کمک پرستاری نوعی از خدمات مراقبت‌های اولیه بهداشتی می‌باشند که اکثر بیماران/مددجویان در هر سطح مراقبتی به آن نیاز دارند. این خدمات جهت حفظ، بازیابی و ارتقاء سطح سلامتی بیمار/مددجو و بر اساس شرح وظایف مصوب، توسط کمک‌پرستار/بیمار و تحت نظارت مسئول فنی مرکز انجام می‌شود.

الف) عنوان دقیق خدمت مورد بررسی (فارسی و لاتین):

خدمات و مراقبت های اولیه در منزل قابل ارائه توسط کمک پرستار/ بهیار

Aide Nursing Services/Primary care at Home

ب) تعریف و تشریح خدمت مورد بررسی :

خدمات و مراقبت های اولیه کمک پرستاری در منزل به مجموعه ای از مراقبت های اولیه بهداشتی اطلاق می شود که با هدف کمک به بیمار/مددجو جهت حفظ، بازیابی و ارتقای سطح سلامتی مبتنی بر توجه به آموزه های دینی، برقراری ارتباط مؤثر با تاکید بر فرهنگ کار گروهی و جلب اعتماد و اطمینان بیمار/مددجو و خانواده وی، رعایت منشور حقوق بیمار/مددجو، رعایت اخلاق حرفه ای و استانداردهای مراقبتی در چارچوب برنامه مراقبتی مصوب و تدوین شده توسط کمک پرستار/آموزش دیده/ بهیار با نظارت مسئول فنی مرکز در محل نگهداری بیمار/مددجو و در محدوده شناسنامه و استاندارد بسته خدمتی ابلاغ شده از سوی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی ارائه می گردد. کمک پرستار و بهیار، به فردی اطلاق می شود که براساس مقررات وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، آموزش های لازم را در مراکز غیر دانشگاهی مورد تأیید گذرانده و گواهینامه مربوطه را اخذ نموده است.

ج) خدمات و مراقبت های اولیه بهداشتی قابل ارائه توسط کمک پرستار/ بهیار:

۱. مراقبت و نگهداری از کودک
۲. مراقبت و نگهداری از سالمند
۳. تأمین بهداشت فردی بیمار/مددجو مانند حمام دادن (تخت، دوش یا وان)، انجام دهان شویه و مراقبت از دهان و دندان، شست و شوی دست و صورت، کوتاه کردن ناخن ها، شست و شوی پرینه و ...
۴. تعویض لباس، حفظ آراستگی و مرتب سازی وضعیت ظاهری بیمار/مددجو
۵. تعویض ملحفه، روبالشی و روتختی
۶. جابه جایی، تغییر وضعیت، نشستن در تخت، برخاستن، کنترل و همراهی مداوم بیمار/مددجو در راه رفتن و استفاده ایمن از وسایل کمک حرکتی (ویلچر، واکر، عصا، چوب زیر بغل، پروتز و نظایر آن)
۷. کمک در انجام تمرینات حرکتی ساده فعال و غیرفعال صرفاً به منظور پیشگیری از خشکی مفاصل
۸. تأمین نیازهای تغذیه ای بیمار/مددجو متناسب با شرایط وی
۹. کمک به تغذیه نوزاد، شیرخوار و کودک
۱۰. رفع نیازهای دفعی شامل تعویض پوشک، دادن لگن و لوله، تخلیه، شست و شو و ضدعفونی اقلام مرتبط همچنین تعبیه سوند اکسترنال (کاندوم شیت) با رعایت اصول مربوطه
۱۱. مشاهده وضعیت عمومی، جسمانی، روانی و رفتاری بیمار/مددجو و گزارش هرگونه تغییر غیرعادی به مسئول فنی مرکز.
۱۲. جمع آوری نمونه ادرار و مدفوع تخت نظارت مسئول فنی مرکز

۱۳. مراقبت از جسد با رعایت موازین شرعی

۱۴. گزارش دقیق اقدامات انجام شده به مسئول فنی مرکز

د) تواتر ارائه خدمت (تعداد دفعات مورد نیاز / فواصل انجام)

حداقل شش ساعت در روز و حداکثر ۲۴ ساعت روزانه می باشد.

و) افراد صاحب صلاحیت جهت ارائه خدمت مربوطه:

کمک پرستار آموزش دیده/ بهیار

ج) استانداردهای فضای فیزیکی و مکان ارائه خدمت:

محل سکونت بیمار/مددجو

ط) تجهیزات پزشکی سرمایه ای به ازای هر خدمت:

تجهیزات سرمایه ای بر اساس نیاز بیمار/مددجو

ی) داروها، مواد و لوازم مصرفی پزشکی جهت ارائه هر خدمت:

لوازم مصرفی بر اساس نیاز بیمار/مددجو تهیه می گردد.

ک) استانداردهای ثبت:

– گزارش کلیه خدمات انجام شده توسط کمک پرستار/ بهیار به مسئول فنی مرکز الزامی است.

– ثبت خدمات ارائه شده در این سطح، توسط مسئول فنی مرکز به صورت کاغذی/ الکترونیک انجام می گردد.

ل) اندیکاسیون های دقیق جهت تجویز خدمت:

دریافت این بسته خدمتی قابل ارائه به گروه های سنی مختلف (نوزادان و شیرخواران، کودکان، نوجوانان، جوانان ، بزرگسالان و سالمندان) نیازمند به خدمات و مراقبت های اولیه پرستاری با تشخیص مسئول فنی مرکز می باشد.

م) شواهد علمی در خصوص کنتر اندیکاسیون های دقیق خدمت:

ارائه خدمات خارج از چارچوب وظایف قانونی و استاندارد های ابلاغی، ممنوع است.

ع) موارد ضروری جهت آموزش به بیمار (موارد آموزشی که باید به بیمار-همراه- به صورت شفاهی، کتبی در قالب فرم

آموزش به بیمار، پمفلت آموزشی، CD و ... آموزش داده شود تا روند درمان را تسریع نموده و از عوارش ناشی از درمان جلوگیری نماید):

آموزش به بیمار/مددجو در این سطح از وظایف مسئول فنی مرکز می باشد. نمونه ای از آموزش ها: روش استفاده از وسایل کمک حرکتی، اصول رعایت بهداشت دهان، نظافت ملحفه ها و ... به بیمار/مددجو و خانواده.

منابع:

۱. Ministry of Health and Medical Education (Iran). Nursing Job Description Handbook-Hospital Version. Tehran: Nursing Office, Ministry of Health and Medical Education; 2023.
۲. Chicago UoI. Guidelines for Nurses Working in Home Care 2025 [Available from: <https://dscc.uic.edu/wp-content/uploads/2019/01/15-GUIDELINES-FOR-NURSES-WORKING-IN-HOME-CARE-READ-ORDER-1.pdf>]
۳. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران. بخشنامه تعرفه خدمات پرستاری در منزل. تهران: وزارت بهداشت؛ ۱۴۰۱.
۴. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران. دستورالعمل خدمات پرستاری در منزل. تهران: دفتر پرستاری، ۱۳۹۹.
۵. راهنمای بالینی پرستاری در منزل، مرکز تحقیقات پرستاری ایران. تهران: ۱۴۰۰.
۶. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران - کتاب شرح وظایف سطوح و رده های پرستاری (مدیریتی، عمومی، تخصصی و اولیه) - تهران - معاونت پرستاری، ۱۳۹۶.